

Wiel Beijer (links) schreef de voorstelling 'Türmác', gebaseerd op zijn eigen familiegeschiedenis van gastarbeiders die naar Limburg kwamen. Ook het persoonlijke verhaal van acteur Ali Cifteçi speelt een rol in de voorstelling.

© Johannes Timmermans

THEATER TÜRMÁC

Theaterstuk over het lot van landverhuizers

In het nieuwe televisieprogramma 'Plankenkoorts' staat vanaf 15 mei elke zaterdag een andere culturele verrassing klaar voor liefhebbers. Van dans, muziek, theater tot cabaret. Met hun persoonlijke theatervoorstelling 'Türmác' bijten schrijver Wiel Beijer en acteur Ali Cifteçi het spits af.

DOOR KIM NOACH

Twintig minuten. Zo lang duurt de voorstelling Türmác die zaterdag te zien is op L1. Hoewel 'voorstelling'... De correcte term hier is 'monoloog'. Een verhaal, gestript van alle theatrale toeters en bellen. Prachtig verteld door acteur Ali Cifteçi met zijn warme stemgeluid.

Hij begint met het verhaal van de reis van Maryam; Maria in het Nederlands.

Maryam die moet vluchten voor de oorlog in Syrië. Haar moeder dood, vader vermist, broer aan het front. Ze vlucht alleen, op zoek naar veiligheid. Ze wil naar het Verenigd Koninkrijk, reist via de stranden van Turkije en Griekenland. Langs talrijke toeristen die daar liggen te bakken in de zon.

Dát is de angst: om onze vrijheid te moeten delen met andere groepen mensen.

ALI CIFTEÇI

Oma

Een krantenbericht over een dode vrouw die aangespoeld was op het Noordzeestrand, inspireerde journalist en tekstschrijver Wiel Beijer uit Heerlen om zijn theatervoorstelling *Türmác* te larderen met actueel nieuws over vluchtelingen. *Türmác* is een persoonlijke voorstelling, gedeeltelijk gebaseerd op de familiegeschiedenis van Beijer die aan moederskant afstamt van arbeidsmigranten. Het was zijn Sloveense oma die hem als kind vertelde hoe ze in Limburg terechtgekomen waren. Hoe haar man Martin hier ondergronds als koempel in staatsmijn Emma wél werk kreeg. „Van een arm Sloveens boerendorp (...) naar het mijnwerkersdorp Hoensbroek.”

Beijer liep al langer met plannen rond om een theatervoorstelling te maken over arbeidsmigranten in de voormalige mijnstreek. De komst van deze gastarbeiders uit alle delen van Europa tot aan Marokko aan toe, zorgde voor een multiculturele samenleving nog voor die term bedacht werd. Voormalig directeur Jan Koks van het Fonds Sociale Instellingen – een fonds dat opgericht werd om onder meer de mijngeschiedenis door te geven – benaderde Toneel-

groep Maastricht en Beijer na hun theatervoorstelling Emma met het verzoek of ze nog een productie wilden maken. Dit keer over migranten in de voormalige mijnstreek. Beijer: „Toneelgroep Maastricht koppelde me aan Ali. Hij groeide op in Roermond, als zoon van een arbeidsmigrant die vanuit Turkije naar Nederland was gekomen om zijn gezin een betere toekomst te kunnen geven.” Het verhaal van Cifteçi maakt indruk op Beijer en hij besluit de twee levensverhalen samen te laten smelten in Türmác.

Als ik al drie mensen aan het nadenken krijg, is dat mooi meegenomen.

WIEL BEIJER

Schok

Cifteçi: „Ik herinner het me als de dag van gisteren: 7 juli 1972 deed ik voor het eerst mijn ogen open in Roermond. Negen jaar was ik. En ik schrok me het leplazarus, want er was buiten niemand op straat. Totdat er een chique geklede dame met een aangeliende hond voorbijkwam. Het was een complete schok. In Adana, Turkije waar ik ben opgegroeid, was het altijd een drukte van belang buiten en we kenden alleen loslopende straathonden. Het was een totale schok.”

De vader van Cifteçi werkte in Roermond in de staalfabriek. Fysiek hard werk, vergelijkbaar met dat van ondergrondse mijnwerkers. Aan zijn jeugd bewaart de acteur weinig goede herinneringen. „Ik voelde me erg buitengesloten in de arbeiderswijk waar we woonden, toen waren er nog weinig buitenlandse gezinnen daar. Je spreekt de taal niet als je naar de basisschool gaat. En áls je de taal machtig bent, hoor je steeds dat verschrikkelijke zinnetje: ‘vieze Turk, ga terug naar je eigen land’. Dat gevoel van vreemd zijn, on-

gewenst, sluimert nog steeds in me. Zeker als ik me somber voel. Het gaat goed met me hoor, maar ik heb een lange weg afgelegd om te komen waar ik nu ben. En het ging niet van een leien dakje.”

Landverhuizer

Precies over dát gevoel, de angst voor migranten gaat Türmác. Mensen die hiernaartoe gehaald werden en worden om te werken. Vroeger ondergronds in de mijnen en nu om asperges te steken op de velden. ‘Landverhuizers’ noemt Beijer ze zo mooi. Cifteçi knikt: „Wij zijn allemaal landverhuizers, dat begon al bij de farao’s en de joden.” Beijer: „Altijd op zoek naar een beter leven. Maar als je eerlijk bent: dat zouden wij toch precies hetzelfde doen? Dat is wat ik hoop dat mensen meenemen uit de voorstelling. Als ik al drie mensen aan het nadenken krijg, is dat mooi meegenomen.” Cifteçi: „Ik heb er zo vaak over nagedacht nadat Wiel me voor het eerst over deze voorstelling had verteld. Waarom willen we, in Nederland waar we het zo ongelooflijk goed hebben, niet delen? Dát is de angst: om onze vrijheid te moeten delen met andere groepen mensen. Dat bewustzijn om ‘je eigen groep’ te beschermen, zit blijkbaar zó diep in ons reptielenbrein. Terwijl die welvaart waar we nu van profiteren, mede mogelijk is gemaakt door de gastarbeiders zoals Wiels opa en mijn vader. De anderen dus, de migranten.”